

ควนติน เบลค : ชีวิตกับการวาดภาพประกอบ

Quentin Blake : Life and Illustration

ชนนาค บุญอารี Chommanaad Boonaree*

บทคัดย่อ

ปัจจุบันในโลกยุคที่วัฒนธรรมการดู (Visual Culture) กำลังเติบโต ภาพประกอบเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นสำหรับหนังสือสำหรับเด็กเนื่องจากต้องเป็น “สื่อการดู” ที่แข่งขันกับสื่อโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ได้ ควนติน เบลค เจ้าของรางวัล Hans Christian Andersen Award for Illustration ซึ่งทำงานทั้งในฐานะผู้สอนและนักวาดภาพประกอบอิสระ ประสบความสำเร็จในการยกระดับศิลปะแขนงนี้ บทความนี้กล่าวถึงประวัติของเบลค การวาดภาพประกอบสำหรับเด็ก เอกลักษณ์ในการวาดภาพของเบลค เกียรติยศด้านวรรณกรรมสำหรับเด็ก (Children's Laureate) การเป็นนักวาดภาพประกอบในดวงใจผู้อ่านเยาวชน และอาชีพนักวาดภาพประกอบ

Abstract

According to the contemporary world of “Visual Culture,” illustration had increasingly been crucial to books for children, as they need to compete with other easy-to-access visual medias like television and electronics medias. This article introduce children's books illustration as an art form, which Quentin Blake, the first Children's Laureate of England, had been trying to promote throughout his life. The article presents the importance of children's books illustration, Blake's biography, his work, the distinguished character of his work, his accomplishment as the first Children's Laureate, his success as beloved children's books illustrator and children's books illustrator as a career.

คำสำคัญ : ควนติน เบลค, นักวาดภาพประกอบ, การส่งเสริมการอ่าน, วรรณกรรมสำหรับเด็ก

ความน่า

หนังสือเป็นเครื่องมือพัฒนาสติปัญญา สังคม และอารมณ์ของมนุษยชาติมาเป็นเวลานาน โดยเฉพาะวรรณกรรมสำหรับเยาวชนซึ่งเป็นปัจจัยในการสร้างคุณค่าของมนุษย์ ทั้งในทางจริยศาสตร์และ (ethics) และสุนทรียศาสตร์ (aesthetics) การสร้างนิสัยในการอ่านและความพอใจในหนังสือจำเป็นต้องปลูกฝังตั้งแต่วัยเยาว์ (สนั่น มีขันหมาก, 2537: สุกัญญา หาญตระกูล: 2544) เนื่องจากปัจจุบันสื่อโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ได้ดึงดูดใจเด็กทั่วโลกออกไปจากกิจกรรมการอ่านอย่างชัดเจน นอกจากนั้น ต้องมีสื่อการอ่านที่น่าสนใจให้เด็กอ่านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นนิสัยที่ยังรักการอ่านในพฤติกรรมของเด็ก จนกลายเป็นสิ่งที่ทำโดยอัตโนมัติ (อัจนรา ประดิษฐ์, 2550) การสร้างหนังสือที่จะสามารถดึงดูดความสนใจและเกิดความประทับใจแบบฝังลึกจึงเป็นสิ่งจำเป็นและต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์เป็นอย่างมาก โรอัลด์ ดาห์ลซึ่งเชี่ยวชาญในการแต่งเรื่องบันเทิงคดีสำหรับทั้งผู้ใหญ่และเด็ก ซึ่งข้อแตกต่างที่ต้องคำนึงในการแต่งเรื่องสำหรับเด็กว่า “เรื่องแต่ง (fiction) สำหรับผู้อ่านที่เป็นผู้ใหญ่เขียนขึ้นเพื่อจูงใจและความสนุกสนานทั้งเท่านั้น หนังสือสำหรับเด็กก็ต้องสนุกสนานเช่นกัน แต่ยังต้องทำหน้าที่อื่นด้วย คือ ชักชวนให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ทั้งยังสอนให้อ่านออกเขียนได้ สอนศัพท์ต่างๆ และยังสอนวิธีใช้เวลาว่างที่ดีกว่าการดูโทรทัศน์ด้วย” (Dahl, 1983)

ในโลกยุคที่วัฒนธรรมการดู หรือ Visual Culture กำลังเติบโตเช่นปัจจุบัน หนังสือที่ดีจึงไม่เพียงต้องทำหน้าที่ในการเป็นสื่อการอ่าน (reading material) แต่ต้องดึงดูดต่อสายตา มีความน่าสนใจในฐานะสื่อการดู (visual material) ไปด้วยในคราวเดียวกัน ภาพประกอบ จึงเป็นองค์ประกอบที่ทวีความสำคัญขึ้นสำหรับหนังสือสำหรับเด็กในปัจจุบัน

ความสำคัญของภาพประกอบ

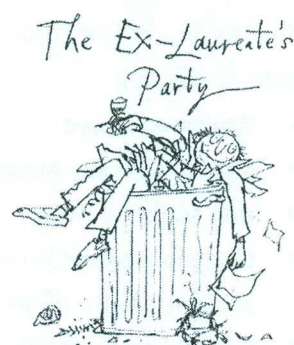
วิริยะ สิริสิงห (2537 : 25) นักเขียนวรรณกรรมเยาวชนซึ่งได้รับรางวัลจากคณะกรรมการการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ 35 ชื่อเรื่อง และนายกสมาคมผู้จัดพิมพ์และจำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทยสี่สมัย กล่าวถึงความสำคัญภาพประกอบว่า “ภาพประกอบเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องมีในหนังสือสำหรับเด็ก เด็กจะชอบหรือไม่ชอบเรื่องนั้นเรื่องนี้ ก็เนื่องมาจากภาพประกอบเป็นปัจจัยสำคัญอันดับหนึ่ง...” โดยทั่วไปภาพประกอบในหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กทำหน้าที่หลายประการ ได้แก่ (สมพร จารุณภู, 2541)

1. ช่วยเสริมเนื้อหาสาระ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวและเหตุการณ์ รู้จักตัวละคร เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร รวมทั้งเห็นภาพฉากทั้งเวลาและสถานที่ที่เป็นที่เกิดของเหตุการณ์อย่างชัดเจน
2. ช่วยดึงดูดความสนใจ ความน่าสนใจของภาพประกอบอยู่ที่คุณภาพของภาพ ทั้งในแง่ความสวยงาม ความถูกต้อง และความชัดเจน และหากภาพนั้นมีรายละเอียดที่สอดคล้องกับเนื้อหาหรือเรื่องราว ก็จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจให้ผู้อ่าน ทำให้หนังสือที่น่าสนใจมากขึ้น
3. ช่วยเสริมจินตนาการ ภาพประกอบที่ผู้วาดใช้สี เส้น แสง และเงา ที่สวยงามสะท้อนฉากเหตุการณ์ และความรู้สึกของตัวละคร ประกอบกับการบรรยายด้วยถ้อยคำที่ให้ความรู้และอารมณ์สอดคล้องกับภาพ ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยตามและเกิดจินตนาการที่กว้างไกลยิ่งขึ้นเกี่ยวกับสถานที่ เวลา เหตุการณ์ และอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร
4. ช่วยสนองจุดมุ่งหมายเฉพาะ ภาพประกอบในหนังสือบางเรื่องช่วยสนองจุดมุ่งหมายเฉพาะบางอย่าง เช่น ชักนำไปสู่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาพและเรื่อง ล้อเลียน เปรียบเทียบ สรุป อภิปราย และขยายความคิด เป็นต้น ทั้งนี้แล้วแต่จุดมุ่งหมายของผู้แต่งว่าต้องการให้ผู้อ่านได้รับอิทธิพลใดจากการอ่านหนังสือ

เด็กทุกวัยชอบหนังสือที่มีภาพประกอบ ยิ่งเด็กอายุน้อยภาพประกอบยิ่งมีความสำคัญมาก กล่าวคือ ภาพต้องสื่อความหมายแทนตัวอักษร จนเด็กสามารถ “อ่าน” ภาพได้ (ซีวัน วิสาสะ, 2549) ภาพประกอบยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการรับรู้ นำไปสู่ความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ ภาพประกอบหนังสือหรือสิ่งพิมพ์จึงมิใช่มีไว้เพียงเพื่อความสวยงาม แต่ยังช่วยเพิ่มพลังในการสื่อสาร โดยเฉพาะหนังสือภาพสำหรับเด็กเล็กซึ่งมีภาพมากกว่าเนื้อหา อัจฉรา ประดิษฐ์ กล่าวว่า หากภาพช่วยเสริมจินตนาการโดยให้อิสระหรือเปิดพื้นที่ให้เด็กได้คิดเอง ไม่มีคำจํานวนมากมายชี้นำ เด็กจะสนุก และหากตัวละครมีพฤติกรรมใกล้เคียงกับเด็ก คือ มีความเป็นมนุษย์ธรรมดา นอกกรอบบ้าง เด็กจะรู้สึกตัวละครในหนังสือคือเพื่อนที่จะมาหาได้ (ผดุง พรหมมูล, 2547 ; กองบรรณาธิการนิตยสารดวงใจพ่อแม่ Modern Mom, 2550) จุดเด่นเรื่องตัวละครเด็กที่สมจริงนี้เองที่ทำให้เรื่องแฟนตาซีของโรอัลด์ ดาห์ล์ ได้รับความนิยมสูงไปทั่วโลก ควอนติน เบลค เป็นนักวาดภาพประกอบคนเดียวที่ดาห์ล์ ต้องการให้วาดภาพในหนังสือทุกเล่มของเขา นอกจากวาดภาพให้กับหนังสือที่ผู้อื่นแต่ง ควอนติน เบลค ยังแต่งเรื่องเอง โดยเฉพาะหนังสือภาพสำหรับเด็กเล็กซึ่งมีคำจํานวนน้อย และภาพประกอบมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการดึงดูดความสนใจและให้โอกาสแก่เด็กในการพัฒนาทักษะการคิดและการจินตนาการด้วยตนเอง

ประวัติของควอนติน เบลค

ควอนติน เบลค ได้รับการยกย่องว่ากลายเป็น “สถาบันหนึ่งของชาติ” (a national institution) เมื่อได้รับเกียรติยศด้านวรรณกรรมสำหรับเด็ก (Children's Laureate) เป็นคนแรกของประเทศอังกฤษ เมื่อปี ค.ศ.1999 เบลคมีประวัติและแนวทางการทำงานวาดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่น่าสนใจ โดยเฉพาะการส่งเสริมสถานภาพของภาพประกอบในฐานะศิลปะแขนงหนึ่ง ซึ่งไม่เพียงสามารถจูงใจให้เด็กรักการอ่าน แต่ยังทำประโยชน์ในส่วนต่างๆ ในสังคมได้อีกด้วย (Jeffries. 2007)

ภาพประกอบ 1 ภาพที่เบลคใช้เล่าเหตุการณ์เมื่อครั้งยังเด็ก
จนกระทั่งได้รับรางวัลเกียรติยศด้านวรรณกรรมสำหรับเด็ก
(http://www.quentinblake.com/about/meet_qb.html)

ควอนติน แซกบี เบลค (Quentin Saxby Blake) เกิดเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1932 ที่เมือง ซิดคัพ (Sidcup) ในแคว้นเคนท์ ประเทศอังกฤษ ปัจจุบัน อายุ 77 ปี จบการศึกษาด้านภาษาอังกฤษจาก Downing College มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ในปี ค.ศ.1956 จากนั้นเป็นทหารรับใช้ชาติแล้วจึงศึกษาต่อที่ University of London จนได้รับประกาศนียบัตรด้านการสอน เบลคเรียนวาดภาพในเวลาว่างที่ Chelsea Art School

จากความสนใจเกี่ยวกับภาษา การวาดภาพ และการเรียนการสอนนี้เอง ที่เป็นแรงบันดาลใจให้ เบลคเริ่มวาดภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กเล่มแรกเมื่ออายุ 20 เศษ แต่ก่อนหน้านั้น เบลคกล่าวว่า เขา วาดรูปตั้งแต่จำความได้ เพราะจำได้ว่า แซกที่มาจากบ้านเมื่ออายุประมาณ 5 ขวบ กล่าวว่า "เขาวาดรูปเยอะแยะ แต่ไม่พูดเลย!" ในช่วงวัยรุ่น เบลควาดรูปให้นิตยสารของโรงเรียนและเริ่มต้นวาด ภาพประกอบครั้งแรกให้นิตยสาร Punch¹ เมื่ออายุ 16 ปี จากนั้นขณะที่เรียนวาดภาพในเวลาว่าง ก็รับงานวาดภาพให้นิตยสาร The Spectator² โดยเริ่มจากภาพประกอบเล็กๆ จนกระทั่งวาดภาพปก (Blake, 2007 ; Doonan, 2000)

เบลคเป็นอาจารย์ประจำที่ Royal College of Art ประเทศอังกฤษ เป็นเวลากว่า 20 ปี และเป็นหัวหน้าภาควิชาการวาดภาพประกอบ (Illustration Department) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1978-1986 เมื่อเกษียณ อายุในปี ค.ศ. 1989 จึงรับหน้าที่อาจารย์พิเศษ ขณะเดียวกันก็เรียกตนเองว่าเป็นนักวาดภาพประกอบ (illustrator) มาโดยตลอด

การวาดภาพประกอบสำหรับเด็ก

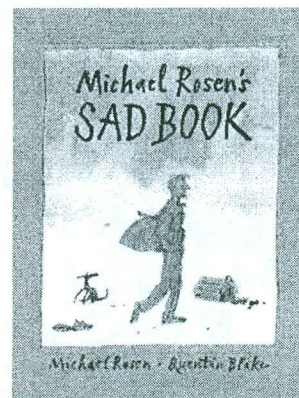
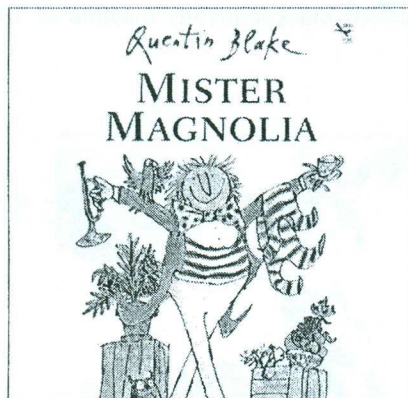
เบลควาดภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กเล่มแรก คือ A Drink of Water ของ John Yeoman จากนั้นในปี ค.ศ. 1968 เบลคจึงได้เริ่มแต่งหนังสือเล่มแรกของตนเองคือ Patrick ซึ่งเกิดจากการที่เขาได้ รับการมองเป็นนักวาดภาพขาวดำ จึงไม่มีผู้ใดให้วาดภาพประกอบสี เขาจึงแต่งหนังสือเล่มนี้ให้เป็นเรื่องของชายผู้ทำให้ของต่างๆ เปลี่ยนสีเมื่อเขาสีไอลิน จากนั้นเบลคได้มีผลงานออกมาอย่างต่อเนื่องประมาณ 300 ชื่อเรื่อง ซึ่งเรื่องที่สร้างชื่อเสียงมีรายละเอียดดังตาราง 1 ในภาคผนวก หนังสือทั้งที่วาดภาพประกอบ โดยเบลคและเขียนโดยเบลคได้รับความนิยมโดยผู้อ่านที่เป็นเด็กทั่วโลก และได้รับรางวัลด้านวรรณกรรม สำหรับเยาวชนหลายรางวัล เช่น

- Whitbread Award จากเรื่อง The Witch (1983)
- Kate Greenaway Medal จากเรื่อง Mr. Magnolia (1980)
- Kurt Maschler Award จากเรื่อง All Join In (1990)
- Bologna Ragazzi Prize (Italy) และ Nestlé Smarties Book Prize (Bronze Award) จากเรื่อง Clown (ทั้งสองรางวัลในปี 1996)
- Red House Children's Book Award จากเรื่อง Mr. Magnolia (1981)
- Kurt Maschler Award และ Nestlé Smarties Book Prize (Bronze Award) จากเรื่อง The Green Ship (ทั้งสองรางวัลในปี 1998)

¹ นิตยสารขบขันและขำขันของอังกฤษ ตีพิมพ์ในช่วงปี ค.ศ. 1841-2002

² นิตยสารรายวิเคราะห์ข่าวรายสัปดาห์ เริ่มวางจำหน่ายเมื่อปี ค.ศ. 1828 เป็นนิตยสารภาษาอังกฤษที่ตีพิมพ์ต่อเนื่องยาวนานที่สุดในปัจจุบัน

ในปี ค.ศ. 2002 เมื่ออายุ 70 ปี เบลคได้รับรางวัลสูงสุดระดับนานาชาติซึ่งมอบแก่ผู้ประพันธ์หรือสร้างสรรค์ภาพประกอบในวรรณกรรมสำหรับเด็กซึ่งเรียกอย่างไม่เป็นทางการว่า Little Nobel Prize คือรางวัล Hans Christian Andersen Award for Illustration (Northwestern University Library, 2004)

ภาพประกอบ 2 ปกหนังสือ Mr. Magnolia (1979) และ Michael Rosen's Sad Book (2005)

ในปี ค.ศ. 2005 หนังสือ Michael Rosen's Sad Book ได้รับรางวัล Horn Book Honor Award เบลคให้สัมภาษณ์ไว้ว่า การวาดภาพประกอบครั้งนี้ เป็นการวาดภาพที่ยากที่สุดนับแต่เคยวาดมา เนื่องจากต้องวาดให้ได้อารมณ์ของโรเซนที่โศกเศร้าเนื่องจากลูกชายวัย 18 ปี เสียชีวิตไป โรเซนต้องยอมรับอารมณ์ของตน พยายามจัดการกับความเศร้า และฝันร้าย ความยากอยู่ที่ต้องวาดหน้าไม่ให้ดูเศร้าเกินไปหรือมีความสุขเกินไป บางภาพต้องวาดใหม่ถึง 15 ครั้ง ภาพประกอบในหนังสือเล่มนี้ได้รับคำชมเชยว่า เสริมพลังให้กับเรื่องที่เป็นความรู้สึกเบื้องต้นในจิตใจเรื่องนั้นมาก เพราะภาพสามารถสร้างจินตนาการได้ไกลไปจากคำในเรื่อง ภาพต่างๆ ดูเรียบง่ายแต่สื่อความหมายมาก (simple but symbolically rich) และแม้แต่เด็กออทิสติกก็สามารถเข้าใจเรื่องราวจากภาพในเรื่องได้ (Jeffries, 2007)

หนังสือเล่มนี้เป็นหนึ่งในหนังสือภาพ (picture book) จำนวนไม่มากนักนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความตายและความเศร้า เหมาะกับเด็กอายุตั้งแต่ 4 ขวบขึ้นไปที่ต้องเผชิญความรู้สึกเศร้าเนื่องจากสูญเสียบุคคลในครอบครัว หนังสือนี้มีคำที่เป็นเนื้อหาทั้งหมดรวมกันเพียง 2 หน้ากระดาษ ภาพประกอบจึงเป็นสิ่งสำคัญมากพอๆ กับเนื้อหา เพื่อให้เด็กเล็กที่ยังอ่านหนังสือไม่ออก สามารถ “อ่านรูป” ได้

เอกลักษณ์ในการวาดภาพของเบลค

ภาพที่นิยมนำมาใช้เป็นภาพประกอบหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็ก มี 3 ประเภท คือภาพวาดหรือภาพเขียน ภาพถ่าย และภาพภาพถ่ายเส้น ภาพประกอบของเบลคส่วนใหญ่จัดเป็นภาพถ่ายเส้น กล่าวคือเป็นภาพที่เกิดจากการใช้ปากกา พู่กัน หรือวัสดุใดๆ ทำให้เกิดเส้นที่คม ชัดเจนบนกระดาษ ภาพจะไม่มีส่วนที่เป็นสีเทาหรือระดับสีเหมือนภาพวาด ภาพลายเส้นสามารถทำได้หลายวิธีและหลายสี และมีข้อดีคือพิมพ์บนกระดาษได้แทบทุกชนิด ทั้งยังเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการพิมพ์ภาพวาด จึงเป็นที่นิยมใช้ในการจัดทำภาพประกอบในหนังสือ ส่วนภาพปกที่ต้องการดึงดูดความสนใจ มักใช้ภาพวาดดังตัวอย่างปกในภาพประกอบ 2 (สมพร จารุณัฐ, 2541: 114-120; จินตนา ไบกาซูยี, 2543: 273)

ภาพลายเส้นของเบลค มักมีรายละเอียดน้อย แต่แฝงความหมายมาก (Carey, 2003) ความเรียบง่ายของเส้นหมึก น้ำหนักของเส้นที่ดูยุ่งเหยิง เหมือนขีดเขียนหวัดๆ อย่างรวดเร็ว ไม่ตั้งใจ ทำให้ภาพดูมีความเคลื่อนไหว และน่าตื่นเต้น และการจัดองค์ประกอบของภาพที่บางครั้งเรียบจนดูเหมือนว่างเปล่า บางครั้งดูวุ่นวายอลเวง แต่สื่อความหมายลึกซึ้ง จึงกลายเป็นเอกลักษณ์ในการวาดภาพของเบลค ดังการอ้างอิงของ Judd (2002) นักศึกษาปริญญาดุษฎีบัณฑิตที่ Massachusetts Institute of Technology ซึ่งวาดภาพในแบบฉบับของเบลค ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 Design : Drawn using ink, colored pencils and watercolors, in the style of Quentin Blake (Judd. 2002)

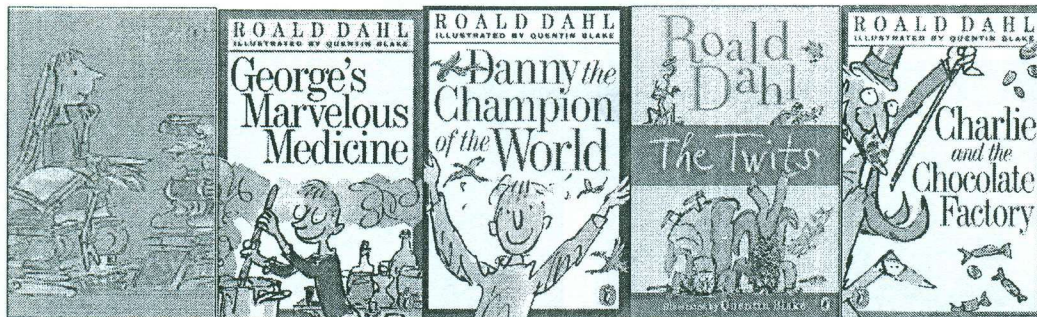
เทพศิริ สุขโสภา (2547) กล่าวถึงความลับของการวาดภาพประกอบซึ่งเป็นคำสอนจาก นิลวรรณ ปิ่นทอง อดีตบรรณาธิการนิตยสารสตรีสารว่า “คุณเพียงแค่วาดง่าย ๆ ใช้เส้นไม่กี่เส้น ... ไม่ต้องมีรายละเอียดเหมือนวาดหน้าเด็ก ไม่ต้องวาดผมทุกเส้น ภาพเขียนสองสามทีจะมีชีวิตชีวน่ารักกว่า” แต่หากพิจารณาถึงเบื้องหลังการทำงาน ภาพที่ดูเหมือนวาดง่าย ๆ อย่างรวดเร็วโดยไม่ตั้งใจของเบลค เกิดจากการทำงานอย่างพิถีพิถัน โดยเบลคใช้วิธีร่างภาพในกระดาษธรรมดา ก่อนแล้วจึงวางกระดาษจริง คือ กระดาษที่ใช้วาดภาพสีน้ำทับลงไปบนกล่องไฟ (light box) หรือโต๊ะร่าง (drafting table) จากนั้นจึงใช้ภาพร่างด้านล่างเป็นเส้นนำในการวาดจริง โดยใช้ปากกาคอปแร็งหรือปากกาคำนขนก (quill) จุ่มหมึกวาดลายเส้นอย่างรวดเร็ว ดังภาพประกอบ 4 ประโยชน์ของการใช้เทคนิคนี้ก็คือ ผู้วาดจะมองเห็นภาพร่างผ่านกระดาษวาดภาพสีน้ำไม่ชัดเจนนัก แต่ก็เห็นชัดพอจะทราบองค์ประกอบของภาพว่าดีพอหรือไม่ ยังขาดส่วนใดที่ควรเพิ่มเติมหรือไม่ (Jeffries, 2007) ภาพที่ได้จะเป็นภาพลายเส้น หากต้องการให้เป็นภาพวาดสีน้ำก็จะนำมาลงสีน้ำต่อไป

ภาพประกอบ 4 การวาดภาพโดยใช้ปากกาตอแรงและหมึกของเบลค
(ที่มา : <http://www.quentinblake.com/illustrators/slideshow.html> และ
<http://www.youtube.com/watch?v=tU6D-sFkjpU&feature=related>)

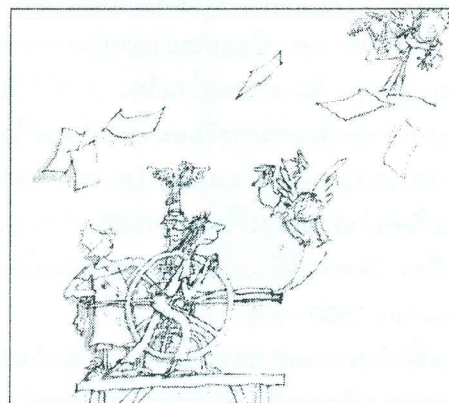
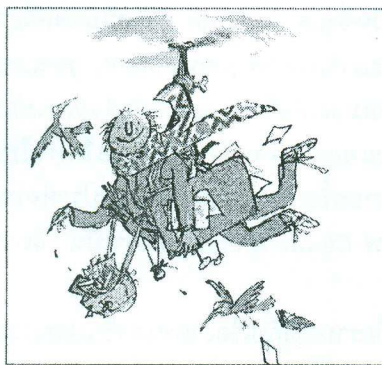
นอกจากเทคนิคในเชิงศิลปะแล้ว ความสามารถในการตีความเรื่องออกมาเป็นภาพที่ดูแล้วได้อารมณ์สอดคล้องตามเนื้อเรื่อง ยังมีความสำคัญต่อหนังสือเป็นอย่างมาก เบลคกล่าวว่า แม้ภาพของเขาจะวาดอย่างรวดเร็ว แต่ก่อนวาดภาพจะต้องมีการเตรียมตัวอย่างมาก โดยต้องแยกตัวออกเป็น 2 คน คือ ผู้อ่านและผู้วาดภาพประกอบ ซึ่งในฐานะผู้วาดภาพประกอบจะต้องอ่านเรื่องอย่างละเอียดเพื่อพิจารณาหาแนวคิด ประเด็น หรือช่วงเวลาดีๆ ในเนื้อหาที่จะนำมาจินตนาการเป็นภาพ เบลคไม่ถนัดในการวาดสิ่งไม่มีชีวิต เช่น รถยนต์และภาพทางสถาปัตยกรรม แต่ถนัดการวาดสิ่งมีชีวิตซึ่งแสดงอารมณ์ได้ สิ่งที่เบลคต้องการจับมาถ่ายทอดแก่ผู้อ่าน คือ การเคลื่อนไหว อากัปกริยา และบรรยากาศ (*movement, gesture and atmosphere*) ภาพจะเกิดจากการจินตนาการถึงสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้จากของจริงด้วยตาเปล่า หรือสร้างโลกของการมองเห็น (*visual worlds*) ในประเด็นต่างๆ ซึ่งแตกต่างจากสิ่งที่มองเห็นได้ทั่วไปขึ้นมา ความสามารถพิเศษในการสร้าง “โลกของการมองเห็น” ของเบลคหลายครั้งปรากฏเป็นหนังสือที่ปราศจากคำพูดทั้งเล่ม เช่นเรื่อง *Clown* ซึ่งในบอลูนคำพูดก็แสดงโดยใช้ภาพ *Clown* ได้รับยกย่องว่าเป็น “นิทานออสปแห่งยุค” (Doonan, 2000 : 57)

ภาพที่มีลักษณะเฉพาะของเบลคกลมกลืนเป็นพิเศษเมื่อรวมเข้ากับเรื่อง แฟนตาซีแปลกประหลาดของโรอัลด์ ดาห์ล แม้เบลคเริ่มต้นการทำงานกับดาห์ลด้วยความเครียดและเกร็งที่ต้องทำงานร่วมกับผู้ทรงอิทธิพลในวงการหนังสือเช่นดาห์ล เมื่อเวลาผ่านไปทั้งสองกลายเป็นเพื่อนและทำงานร่วมกันได้ดี ทั้งสองทำงานร่วมกันนานถึง 15 ปี คือ จนกระทั่งดาห์ลเสียชีวิตในปี ค.ศ. 1990 (Jeffries, 2007) ผู้อ่านที่ติดตามผลงานของดาห์ลจะสังเกตเห็นว่ารูปของเบลค ดูมีชีวิตชีวาราวกับจะเคลื่อนไหวไปกับเรื่องราวสนุกสนานต่างๆ ของโรอัลด์ ดาห์ล ด้วยภาพประกอบที่มีเสน่ห์เป็นเอกลักษณ์นี้ ในการจัดพิมพ์หนังสือของดาห์ลในประเทศไทย มีหมายเหตุของผู้แปลในหนังสือ เด็กยอดเก่ง (ดาห์ล, 2542) ว่า “ฉบับภาษาอังกฤษของหนังสือเล่มนี้ได้มีการเปลี่ยนรูปประกอบจากรูปประกอบเดิม โดยจิลล์ เบนเน็ตต์ มาเป็นรูปประกอบของควอนติน เบลค เมื่อปี 1994 และในการพิมพ์ภาษาไทย สำนักพิมพ์ผีเสื้อได้ใช้รูปประกอบล่าสุดเช่นเดียวกับฉบับภาษาอังกฤษ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนาและความตั้งใจของโรอัลด์ ดาห์ล ที่อยากให้หนังสือทุกเล่มของเขามีรูปประกอบฝีมือของ ควอนติน เบลค”

ภาพประกอบ 5 ตัวอย่างหนังสือของ โรอัลด์ ดาห์ล ที่ใช้รูปประกอบฝีมือของเบลค

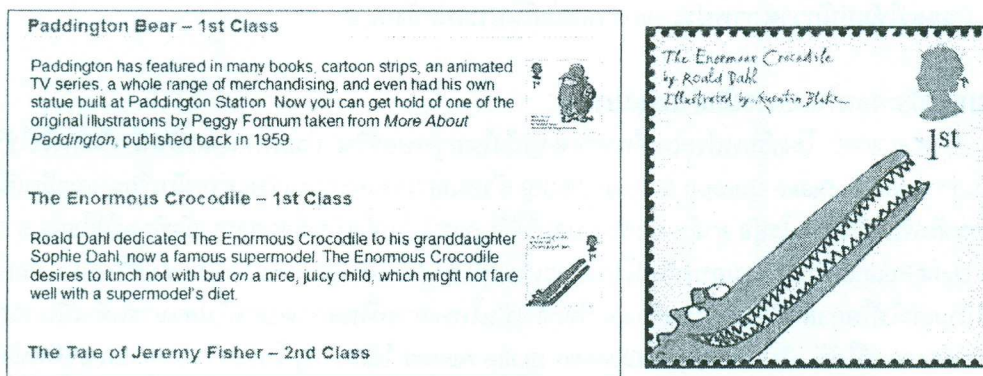
เอกลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของรูปประกอบของเวอนดิน เบลค คือ อารมณ์ขันที่ซ่อนอยู่ในภาพ ก่อนวาดภาพเบลคจะคิดเชื่อมโยงความสนุกสนานของสิ่งที่เกิดในชีวิตประจำวัน เช่น ท่าทางของผู้คน ปฏิบัติการของคน และวิธีที่ผู้คนทำสิ่งต่างๆ เข้ากับเนื้อหาของหนังสือ เบลค ชอบวาดเด็กในอาการที่กำลังทำอะไรสักอย่างด้วยความเคลิบเคลิ้มเบิกบานหรือปิติยินดีอย่างเหลือล้น (in the ecstasy of being) และชอบนกเป็นพิเศษ ซึ่งเขากล่าวว่า อาจจะเพราะว่านกมีสองขาเหมือนกับคน ทำให้นกมีสมดุลและสามารถวาดให้ทำกิจวัตรได้ใกล้เคียงกับคน จึงวาดให้นกแสดงบุคลิกของคนได้ง่าย นอกจากนั้นนกยังบินได้ จึงสามารถปรากฏภายใต้ทุกที่ (Carey, 2003) ดังจะเห็นได้จากนกที่ปรากฏแทบทุกภาพในเว็บไซต์ของเบลค ภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 อารมณ์ขัน และนก เอกลักษณ์ในงานของเบลค

(<http://www.quentinblake.com/about/index.html> และ
<http://www.quentinblake.com/prints/index.html>)

นอกจากวาดภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็ก เบลคยังวาดภาพประกอบหลากหลายทั้งภาพปกนิตสาร ภาพล้อการเมือง ภาพประกอบนวนิยายสำหรับผู้ใหญ่ และวรรณกรรมคลาสสิกด้วย เช่น เรื่อง Don Quixote, The Hunchback of Notre Dame และ Christmas Carol ของ Charles Dickens เป็นต้น ภาพประกอบของเบลคถือว่ามีคุณค่าคลาสสิก คือ ได้รับความนิยมแพร่หลายผ่านกาลเวลาที่ยาวนานเช่นกัน โดยในปี ค.ศ. 2006 การไปรษณีย์แห่งสหราชอาณาจักร (Royal Mail of Britain) ได้ออกตราไปรษณียากรชุดแรกในปี 2006 เป็นชุดตัวละครคลาสสิกจำนวน 8 ดวง ซึ่งมีตราไปรษณียากรชิ้นหนึ่ง 2 ดวง ดวงหนึ่งเป็นรูปหมีแพดดิ้งตัน (Paddington Bear) อีกรูปหนึ่ง คือ จระเข้ยักษ์สีเขียวยาวที่ชอบกินเด็กเป็นอาหารเที่ยงจากเรื่อง The Enormous Crocodile ของโรอัลด์ ดาห์ล ที่ใช้รูปประกอบฝีมือของเบลค

ภาพประกอบ 7 ตราไปรษณียากรผลงานงานของเบลค

(ที่มา : <http://www.royalmail.com/portal/rm/content1?catId=22900490&mediaId=22900502>)

เกียรติยศด้านวรรณกรรมสำหรับเด็ก (Children's Laureate)

ด้วยผลงานที่อุทิศแก่วรรณกรรมสำหรับเด็กกว่า 50 ปี ทำให้เบลคได้รับคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งผู้ทรงเกียรติยศด้านวรรณกรรมสำหรับเด็ก (Children's Laureate 1999-2001) เป็นคนแรกของประเทศอังกฤษ ในปี ค.ศ. 1999 กรรมการคัดเลือกประกอบไปด้วยบรรณารักษ์ นักวิจารณ์ นักเขียน ผู้จัดจำหน่าย และองค์กร คือ International Board on Books for Young People : IBBY ตำแหน่งนี้มอบ 2 ปีต่อครั้ง พร้อมรางวัลมูลค่า 10,000 ปอนด์ เพื่อประกาศเกียรติคุณแก่นักประพันธ์หรือนักวาดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กซึ่งประสบความสำเร็จอย่างโดดเด่นในวิชาชีพ การประกาศเกียรติคุณนี้เป็นการระลึกถึงคุณูปการอันยิ่งใหญ่ของวิชาชีพดังกล่าวในการสร้างนักอ่านในอนาคต เงินรางวัลได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงวัฒนธรรม สื่อ และกีฬา (Department for Culture, Media and Sport) และสำนักพิมพ์ต่างๆ ในประเทศอังกฤษ (Children's Laureate 2007-2009, 2007)

นอกจากนี้ แควนดิน เบลค ยังได้รับเกียรติคุณจากรัฐบาลประเทศต่างๆ ดังนี้

ค.ศ. 1988 รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ OBE (Order of the British Empire - Officer) จากสมเด็จพระบรมราชินีนาถแห่งอังกฤษ

ค.ศ. 2004 รับอิสริยาภรณ์ศีลปะและอักษรศาสตร์ชั้นอัศวิน (Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres) จากกระทรวงวัฒนธรรม ประเทศฝรั่งเศส ในฐานะผู้สร้างประโยชน์ด้านวรรณกรรม

ค.ศ. 2005 รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูง CBE (Order of the British Empire - Commander) จากสมเด็จพระบรมราชินีนาถแห่งอังกฤษ ในการอุทิศตนทำงานในตำแหน่งผู้ทรงเกียรติยศด้านวรรณกรรมสำหรับเด็กช่วงปี ค.ศ. 1999-2001

ในช่วงที่ดำรงตำแหน่ง เบลคได้รวบรวมหนังสือเด็กที่ตนชื่นชอบ 50 เรื่อง จัดพิมพ์เป็นหนังสือ The Laureate's Party และได้ทดลอง “ความท้าทายและโอกาสของการวาดภาพประกอบ” ('challenges and opportunities of illustration') โดยเขียนอัตชีวประวัติแบบภาพ (visual biography) ในชื่อ Words and Pictures เบลคยังให้ความร่วมมือในโครงการผลิตหนังสือเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมนุษยธรรมกับเด็กนักเรียนที่พูดภาษาฝรั่งเศสจำนวน 1,800 คน เป็นเวลาหนึ่งปี หนังสือนี้ชื่อ Un Bateau dans le Ciel (A Sailing Boat in the Sky)

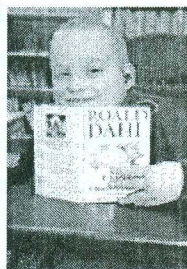
ภายหลังการดำรงตำแหน่ง ในปี ค.ศ. 2002 เบลคได้จัดพิมพ์หนังสือ Laureate's Progress ซึ่งบันทึกกิจกรรมและภาพประกอบที่เขาได้วาดไว้เมื่ออยู่ในตำแหน่ง ต่อจากนั้นในช่วงปี ค.ศ. 2002-2003 เบลคได้รับคัดเลือกให้ร่วมในการแสดงนิทรรศการสัญจรของ British Council ที่ชื่อ 'Magic Pencil' ซึ่งเป็นการเฉลิมฉลองให้แก่กวีวาดภาพประกอบร่วมสมัยในประเทศอังกฤษ

นักวาดภาพประกอบในดวงใจนักอ่านรุ่นเยาว์

ปี ค.ศ.2002 โรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมนี ตัดสินใจใช้ชื่อโรงเรียนว่า Quentin Blake Europe School (2008) ด้วยผลการลงคะแนนเสียงจากนักเรียน และสืบเนื่องจากความสัมพันธ์อันดีกับโรอัล ดาล์ห์ ชื่อของเบลคได้รับการนำไปตั้งเป็นชื่อของรางวัลที่มูลนิธิโรอัล ดาล์ห์ (Roald Dahl Foundation) จะมอบให้แก่โครงการเกี่ยวกับการอ่านที่เบลคเห็นว่ามีส่วนต่อชีวิตของเด็กเป็นพิเศษ เป็นการให้โอกาสแก่หน่วยงานต่างๆ ที่จะดำเนินโครงการที่ในสภาพปกติไม่สามารถดำเนินการได้ ตัวอย่างโครงการที่ได้รับเงินรางวัลจาก Quentin Blake Award ได้แก่ 1) โครงการจัดทำแผ่นซีดีหนังสือเสียงสำหรับผู้อ่านอักษรเบรลล์ของ ClearVision ซึ่งเป็นหน่วยงานบริการยืมหนังสือสำหรับเด็กแห่งชาติของอังกฤษ และ 2) โครงการ Booktouch ขององค์กร Booktrust ซึ่งต่อเนื่องจากโครงการ Bookstart โครงการนี้ช่วยให้ได้ข้อสรุปของความคิดเห็นของหลายฝ่าย ต่อการสร้างและนำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีของผู้พิการทางสายตาในหนังสือสำหรับเด็ก ดังภาพประกอบ 8

1.1. The Quentin Blake Award and Booktrust

- This project is funded by the Roald Dahl Foundation's Quentin Blake Award.
- The Quentin Blake Award is made annually to a charity, supported by the Foundation in the previous calendar year.
- The Award is made to an organisation selected by Quentin Blake himself, which he feels has special merit and would benefit from additional support for a new project.
- In this case, it was awarded to Booktrust in recognition of the success of the Foundation-funded Booktouch project, which extended the Bookstart scheme to children with a visual impairment.
- Other relevant Booktrust projects include Bookstart, the books for babies scheme, of which the Roald Dahl Foundation was one of the original funders, and Bookmark, an online facility providing support, information, reviews and signposting on the subject of books and disability.

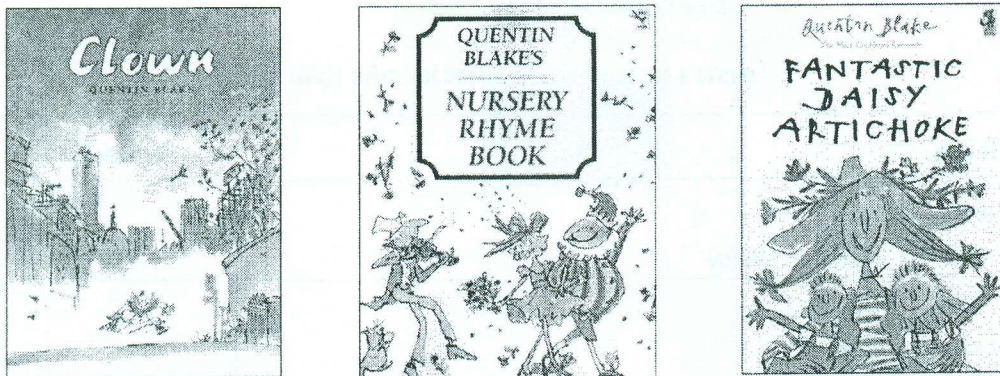

1.2 This project

- Booktrust chose to use the Quentin Blake Award to give children a voice about the way disability is portrayed in books.

ภาพประกอบ 8 Quentin Blake Award

(ที่มา: www.childreninthepicture.org.uk/documents/quentin_blake_award_project_report_001.pdf)

ภาพประกอบ 9 หนังสือภาพที่เบลคเขียนและวาดภาพประกอบเอง

ควอนติน เบลค แสดงให้เห็นว่า นักวาดภาพประกอบเป็นอาชีพหนึ่ง ซึ่งหากมีความชอบ อดทน ตั้งใจไม่ย่อท้อ และมุ่งมั่นพัฒนางานตลอดเวลา ก็สามารถประสบความสำเร็จได้ ในประเทศไทย ปัจจุบัน เริ่มมีการให้ความสำคัญกับอาชีพนักวาดภาพประกอบอิสระมากขึ้น มีการเชิญให้ไปร่วมกิจกรรม วาดภาพประกอบในหนังสือที่ระลึกเนื่องในโอกาสสำคัญ และผลิตสินค้าซึ่งต้องการภาพประกอบที่เป็นเอกลักษณ์ของนักวาดภาพผู้ั้นโดยเฉพาะ เช่น หม่อมหลวง จิราธร จิระประวัติ เกริกบุระ ยมนา และภัทรีดา ประสานทอง (พรานซิส นันตะสุนทร, 2548 ; นิตยสารผู้จัดการ, 2543) อาชีพนี้ จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการใช้ความสามารถเชิงศิลปะ ความสามารถด้านภาษา และความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างสังคมในฝันของไทย ที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันสร้าง คือ “สังคมแห่งการอ่าน”

ภาคผนวก

ตาราง 1 ผลงานที่สร้างชื่อเสียงของเดวณดึน เบลค

ปี ค.ศ.	เรื่อง	ร่วมกับ
1968	Patrick	
1969	Jack and Nancy	
1970	Angelo	
1973	Snuff	
1974	How Tom beat Captain Najork and his Hired Sportsmen	Russell Hoban
1975	Danny Champion of the World	Roald Dahl
1977	The Adventures of Lester	
1978	The Enormous Crocodile	Roald Dahl
1979	Custard and Company	
1979	Mr. Magnolia (Kate Greenaway Medal, Red House Children's Book Award)	
1980	The Twits	Roald Dahl
1981	George's Marvellous Medicine	Roald Dahl
1982	Revolting Rhymes	Roald Dahl
1982	The BFG	Roald Dahl
1983	Quentin Blake's Nursery Rhyme Book	
1983	The Witches (Whitbread Award)	Roald Dahl
1984	The Story of the Dancing Frog	
1984	Dirty Beasts	Roald Dahl
1985	The Giraffe, the Pelly and Me	Roald Dahl
1987	Mrs. Armitage on Wheels	
1988	Matilda	Roald Dahl
1989	Rhyme Stew	Roald Dahl
1990	All Join In (Kurt Maschler Award)	
1990	Esio Trot	Roald Dahl
1990	Dahl Diary	Roald Dahl
1990	Algernon and other Cautionary Tales	HilaireBelloc
1990	Simpkin	
1990	Cockatoos!	
1991	The Quentin Blake Book of Nonsense Verse	
1991	My Year	Roald Dahl

ปี ค.ศ.	เรื่อง	ร่วมกับ
1991	Featherbrains	John Yeoman
1991	The Singing Tortoise	John Yeoman
1991	Family Album	John Yeoman
1992	Danny Champion of the World	Roald Dahl
1992	Roald Dahl's Revolting Recipes	Roald Dahl
1992	The Do-It-Yourself House that Jack Built	John Yeoman
1992	Mr. Nodd's Ark	John Yeoman
1992	The Winter Sleepwalker	Joan Aiken
1993	Charlie and the Chocolate Factory	Roald Dahl
1993	Charlie and the Great Glass Elevator	Roald Dahl
1993	James and the Giant Peach	Roald Dahl
1993	The Magic Finger	Roald Dahl
1993	Clown (Bologna Ragazzi Prize, Nestlé Smarties Book Prize (Bronze Award))	
1994	The Quentin Blake Book of Nonsense Stories	
1994	Fantastic Mr. Fox	Roald Dahl
1995	The Prince's Gifts	John Yeoman
1996	Up with Birds!	John Yeoman
1996	The Green Ship (Kurt Maschler Award, Nestlé Smarties Book Prize (Bronze Award))	
1996	Mrs. Armitage and the Big Wave	
1997	Fantastic Daisy Artichoke	
1997	The Heron and the Crane	John Yeoman
2000	The Laureate's Party	
2001	Because a Fire Was in My Head	
2002	The Laureate's Progress	
2002	A Sailing Boat in the Sky	
2002	Loveykins	
2005	Michael Rosen's Sad Book (Horn Book Honor Award)	Michael Rosen
2008	You're Only Young Twice	